

Over de Bogen 2024

Anne Brouwer en Inge Schouten

vanuit De Duurzame Verpleegkundige

Inhoud deze workshop

Green deal 3.0

Jouw verpleegkundige rol

In beweging... samen

De vijf doelen van de Green Deal Duurzame Zorg

De klimaatcrisis is de grootste bedreiging voor de volksgezondheid. Klimaatverandering en milieuverontreiniging leiden tot steeds meer en anderszortige zorgvragen. Denk hierbij aan bijvoorbeeld infectieziekten en hittegolven.

In Nederland is de zorgsector verantwoordelijk voor 7% van de uitstoot van broeikasgassen, 4% van het afval en 11% van het grondstofgebruik. Met het leveren van zorg draagt de sector dus bij aan de klimaatcrisis. Met in deze paragraaf die de zorg wil doorbreken.

De zorgsector werkt daarom aan 'Duurzame zorg'. Hiermee zijn afspraken gemaakt in de Green Deal samen werken aan duurzame zorg. Deze Green Deal kent vijf doelen.

<p>1. Gezondheidsbevordering van patiënten, cliënten en medewerkers</p> <p>Ethische acties:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gezonde, duurzame, maar plantaardige en duurzame voeding Nieuwe kennis en ervaring over gezondheid/bevordering inzetten 	<p>2. Vergroten bewustwording en kennis over de impact van de zorg op het klimaat en anderszom</p> <p>Ethische acties:</p> <ul style="list-style-type: none"> Behandeling van duurzame zorg en Planetary Health in alle zorgafdelingen Nieuw bijdragen aan het maatschappelijk debat over de relatie tussen menselijke gezondheid, klimaatverandering en milieuvervalsing, een gezonde levenswijze en gezondheid
<p>3. CO₂-uitstoot terugbrengen met 55% in 2030 en klimaatneutraal in 2050</p> <p>Ethische acties:</p> <ul style="list-style-type: none"> Greene zorgaanbieders stellen uitdaging & zijn bezig met duurzaam zorgaanbieder in kaart brengen met een duurzaamheidsplan of andere relevante documenten Vermeden van de uitstoot door vermindering van personeel 	<p>4. Huiselijk grondstofgebruik 50% verminderen in 2030 en maximaal 10% in 2050</p> <p>Ethische acties:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kennis voor 'bedruftbaar' bouw 'veger' waar mogelijk Overal inzetten als uitgangspunt voor afbreuk van materiaal, huizenbouw en voeding
<p>5. Verminderen milieubelasting door medicijngebruik</p> <p>Ethische acties:</p> <ul style="list-style-type: none"> Geest voorlichten en gepaste versterking van mondelinge medische Verwijzen van de kennis naar medische professionals Medicijn 	<p>Met de Green Deal</p> <p>2025-2030: De afname van de uitstoot van broeikasgassen en het gebruik van grondstoffen en duurzame zorg wordt gefaciliteerd door het klimaat van volgsamenleving, kennis en inzet in gezamenlijke zorg.</p>

- **Bewust & urgentie voelen**
- **Weten waar vertrouwelijke informatie te vinden**
- **Wat past bij jou? En bij de ander?**
- **Waar start je en hoe neem je collega's ook mee?**

Wie/Wat is de Duurzame Verpleegkundige

- Landelijk actienetwerk met twee thema's
- Onderwijs+Onderzoek
- Verpleegkundige Praktijk
- Aangesloten bij de Groene Zorg Alliantie

Ellen Bakker

- bestuurslid
- sr. onderzoeker (PhD), Kenniscentrum Zorginnovatie
- hogeschool-docent Verpleegkunde, Hogeschool Rotterdam

Anne Brouwer

- bestuurslid
- trainer Positieve Gezondheid, Bureau Blooming
- auteur
- voormalig docent Verpleegkunde, Hogeschool Saxion

Annemarie Bergsma

- voorzitter / oprichter
- docent Verpleegkunde, Haagse Hogeschool
- lid RvA, Plantje voor Morgen
- lid RvT, Leren voor Morgen

Marlies Pepers

- bestuurslid
- hoofddocent Verpleegkunde / Gezondheid & technologie, Hogeschool Saxion
- auteur

Inge Schouten

- bestuurslid
- relatiemanager opleiding Verpleegkunde, Christelijke Hogeschool Ede

Yolanda Stil

- secretaris en penningmeester
- sr. uitgever Gezondheidszorg, BSL
- bestuurslid Communicatie & Strategie LVGO

Kim Verhaegh

- bestuurslid
- lector Verpleegkundig Leiderschap, Hogeschool Leiden en Alrijne Zorggroep

Wie ben jij? Hoe groen is jouw kompas?

Ontwikkelingen

Ziektegericht systeem – klacht – oplossing (pillen?)

Beweging naar Gezondheidszorg: leefstijl als interventie/ positieve gezondheid: veerkracht en eigen regie/ investeren in gezondheid vóórkomt zorg en dat is nodig.

Meest duurzame zorg is geen zorg

We worden ouder - met véél meer chronische ziekten

Onze maatschappij vergrijst: niet alles is op te lossen: kostbaar EN onze zorgprofessionals EN ons milieu kan dat niet aan.

Verwachtingen: steeds hoger, lost u het maar op. Steeds meer technologie, alles lijkt mogelijk, social media.. Ik wil en ik wil.. Maar door klimaatverandering met alle gevolgen van dien – nog veel minder mogelijk dan we denken want beroep op zorg groter, meer ziektes, minder middelen beschikbaar...

Duurzaamheid in de zorg

*People, planet
& prosperity*

Gezondheidsbevordering

**Het vergroten van
bewustwording en kennis**

**55% CO₂-reductie in 2030, op
naar klimaatneutraal**

**50% minder gebruik
grondstoffen in 2030, op
naar circulair**

**Verminderen van
milieubelasting door
medicatie (gebruik)**

Komt voort uit wereldwijde afspraken: De 17 SDG's

Verpleegkundige- 300.000 collega's in NL!

- ❖ Jij staat zo dichtbij het zorgproces van de cliënten, dat jij signaleert waar ons zorgsysteem niet meer bijdraagt aan de gewenste en zinnige zorg. Dus óók waar onze huidige manier van werken niet duurzaam is.
- ❖ Jij staat naast de ander als het gaat over hun gezondheid en welbevinden. Jij ziet als eerste de invloed die onze leefstijl/welvaart heeft op onze gezondheid en hoeveel sociale ongelijkheid we nog kennen in onze huidige samenleving.
- ❖ Je hebt het vertrouwen van ieder mens, zeker in tijden van grote kwetsbaarheid, zoals bij ziekte.
- ❖ Jij bent een echte netwerker die vanzelfsprekend interdisciplinair samenwerkt. Trans-disciplinair samenwerken is een must in deze wereldwijd –alle disciplines- overstijgende thema's.
- ❖ Jouw vaardigheden op het gebied van communicatie en empathie stellen je in staat om mensen samen te brengen en gezamenlijke oplossingen te vinden.
Jij bent expert in transitieprocessen. Je begeleidt en ondersteunt mensen tijdens heftige en niet voorspelbare levensmomenten. Deze brede kennis, ervaring en empathie maken je ook geschikt om de maatschappelijke transitie richting een gezondere leefomgeving te ondersteunen.

Jouw verpleegkundige rol

Uit het boek: Groene planeet, groene zorg: jouw impact als zorgprofessional

Op 4 niveaus met impact bijdragen aan planetaire gezondheid door bescherming, behoud en bevordering van gezondheid

Voorbeelden van koppelkansen

1. Als persoon

Persoonlijk groen doen

Duurzaam vervoer
Inspireren omgeving

Geef het goede voorbeeld = leiderschap! jouw footprint, geen oordeel.

2. Als zorgverlener

Gezonde leefstijl

Centering Zorg
Minder vlees en zuivel
Stoppen met roken

Nieuwgerig- verwonderen – onderzoek
Gezondheidsbevordering/ leefstijl
Regie geven

3. In de zorgsector

In praktijk of instelling

Groen doen

Meer lichaams-
beweging van
personeel
Aanpassen van
richtlijnen

In beweging! (Jeroen Bosch)
In gesprek – geen overtuigen
Circulair- kritisch- onderzoek/ verwonderen!
Medicatie, voeding, natuur

Aansluiten bij groene initiatieven

Groene Zorg Alliantie
Caring Doctors

Green Team? DDV

4. In de maatschappij

5 A's waaronder agenderen en activeren

Biodiversiteit stimuleren
Politiek beïnvloeden

Aan de slag

Sarah:

Wat zou jij doen?

Hoe zou jij reageren op Sarah?

Als Sara dit wil aankaarten, heb je tips voor haar?

Paar minuten zelf nadenken & dan even bespreken met buurvrouw/ buurman

Goede voorbeeld- model the way!

Verwonderen en bespreken op geschikt moment

Niet overtuigen- nieuwsgierig

Aanhaken bij wat er al is en wie al enthousiast is – geeft energie!

Laten zien wat de winst is: wat het oplevert voor werkplezier, kosten, de patiënten, maatschappij- visualiseren, verlangen!

Heb inzicht in de ander- feiten? Gevoel?

Waar heb je invloed op?

Contact en ontmoeten bij de koffie..

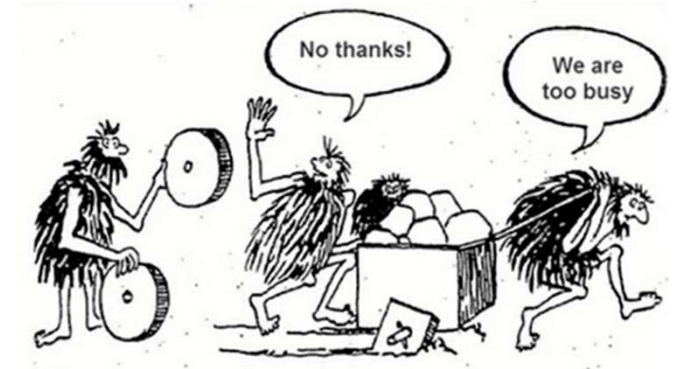
Als er weerstand zit, doet het iemand wat

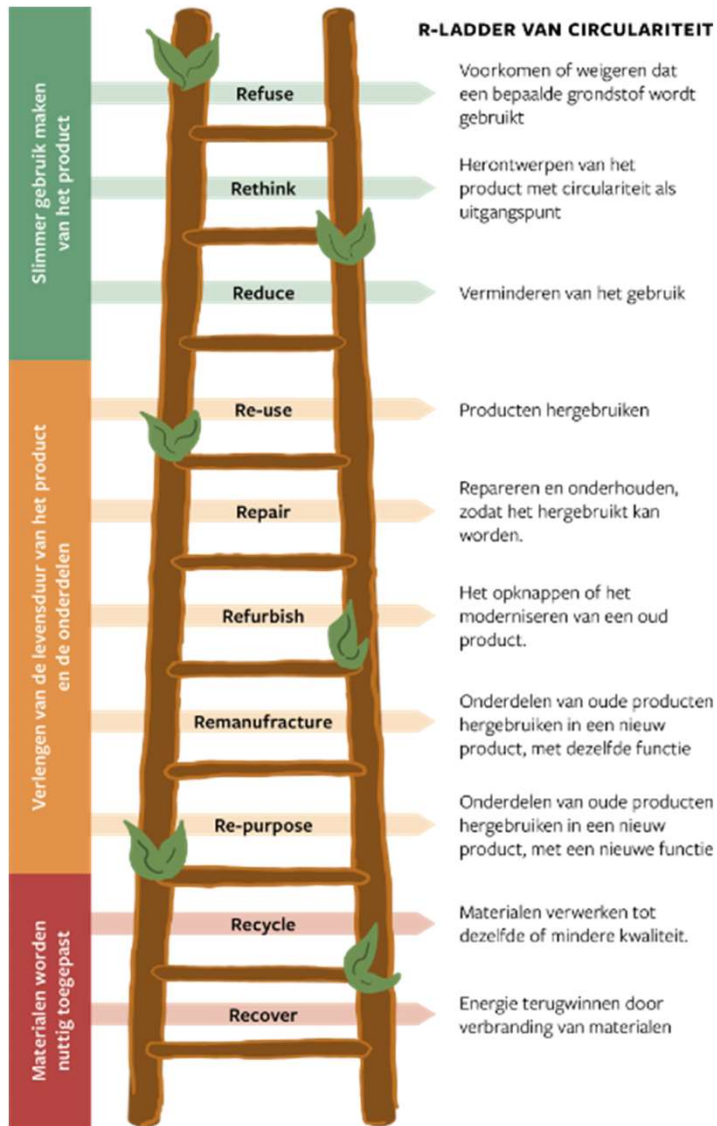
Soms bij thema duurzaamheid gevoel iets 'wordt afgepakt'..daar kan je ook mooi op inspelen,

soms door nudging toe te passen- minder duurzame keuzes niet makkelijk maken

Kleine, concrete haalbare stappen

Actiewiel om in beweging te blijven

Medicijnbekers

Afvalbakken

Celstofmatjes

Spotify playlist voor douchebeurten

Gezonde zorg proef je!

Medicatievoorraad en verspilling

..
..

Oude medicijnen inleveren bij de apotheek
(en niet door het toilet spoelen!)

Doseren voorraad bij cliënt / bewoner

Voorbeeld thuiszorg: initiatief management

Gezondheidsbevordering

55% CO₂-reductie in 2030, op naar klimaatneutraal

Onderzoek tijdvreter binnen de wijkteams

Vinden van een parkeerplek bij de cliënt

Elektrisch fietsenplan (voor werk en privé)

Tijdbesparing
Gezondheidswinst
Minder uitstoot

Voorbeeld thuiszorg: initiatief wijkverpleegkundige

50% minder gebruik
grondstoffen in 2030, op naar
circulair

“Al die post-its, is dat nodig?”

Voortaan herschijfbare post-its gebruiken?

Herijking aanbod leveranciers
i.s.m. afdeling Inkoop

Leveranciers passen
aanbod aan en
worden zelf ook
duurzamer

Uiteindelijk gehele
organisatie geen post-
its meer / minder
papier
(= minder kosten +
bewustzijn)

Opdracht

Jouw verbeterwens of kans of uitdaging: privé of in je werk

WOOP

Maak het klein!

Samen bespreken en twee mensen die het welen delen als uitsmijter?

Geef energie mee aan mooie ideeën, hoe klein ook!

Fit blijven
Gezond eten
Weinig stress

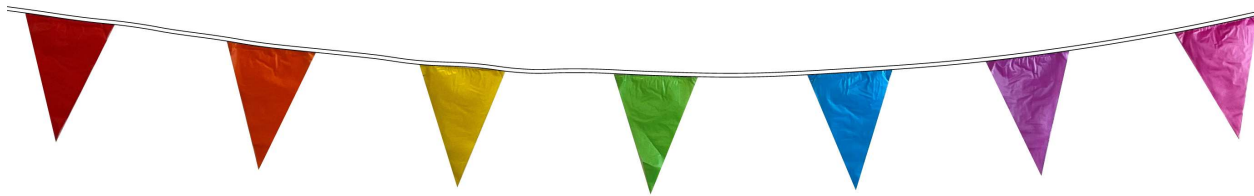
Genoeg bewegen
Groente eten
Niet altijd met werk bezig

Elke dag wandelen
Elke dag 200 gram groente
Vanaf 17 uur vrij

Morgen 15 min. wandelen
tijdens de lunch
op maandag een tomaat met
Alarm zetten om 16 uur om...

Afsluitend

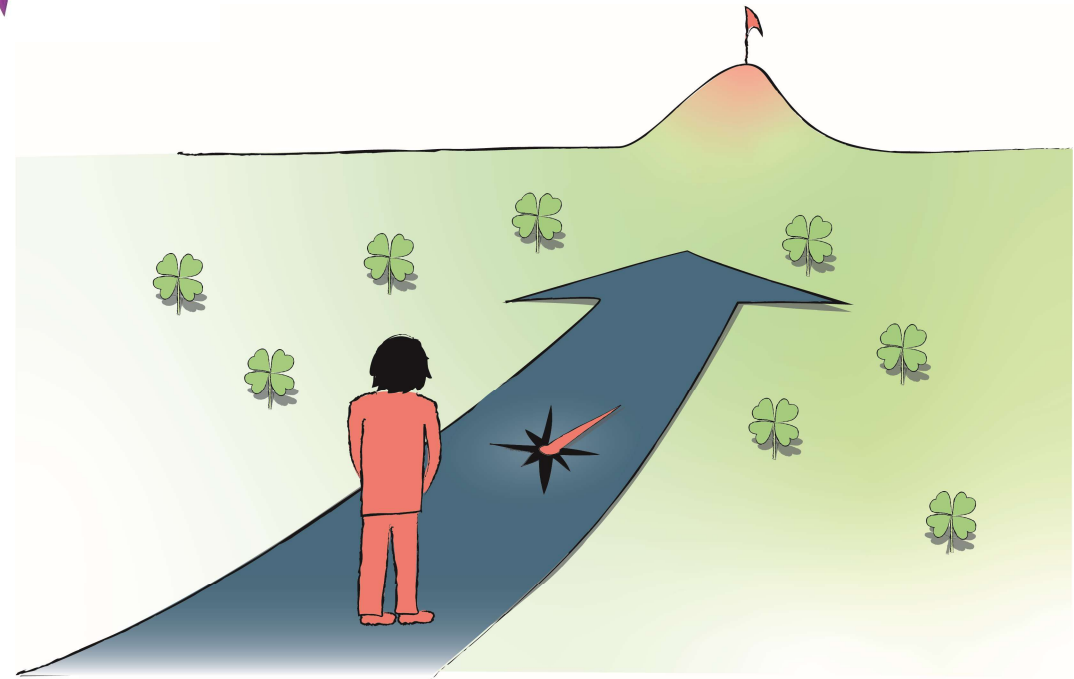
Verbind....

Ontmoet ...

Ideeën, deel ze!

Vragen, stel ze!

Vier successen!

*Bedankt en
veel plezier!*